

KITARTÁS

A „KITARTÁS“ KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A »Kitartás« egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452 902. szám alatt hagyta jóvá.

Tavaszzsal.

A város utczáin keresztülsuhan a friss szellő: a tavasz lehelete, künn a sinek mentén kibuvik a fűszál s még apró fejét ütögeti az ég felé, napsugár után kémlelve.

Olyan idők járnak, hogy a napsugárban nem igen bővelkedik a természet. De majd csak diadalt arat a tél dermedtségén a tavasz eleven ereje s a hatalmas természet többi neveltje közt a kis fűszálat is életre neveli.

Bent a városban, hatalmas palotákban, künn a sinek mentén kőházakban, vagy fahódékban, robogó vontokon folyik a vasutas munkája rendesen, szabályosan. Tél, vagy nyár, hófergeteg, zápor, vagy verőfény meg nem másítja ezt a csodálatos forgást, a mely szinte végtelenül folyik s mint a folyó a hegyekből az aranyat, úgy hordja szét az országban a művelődés és a gazdaság javait. S mindez a sok jó, a melylyel ugyszólván mindennap él az ország minden lakosa, a vasutasok táborának kezén megy keresztül, az vezeti szét az ország minden részébe. Tudatában annak a mérhetetlen feladatnak, mely őt nemzetével és hazájával szemben kötelezi, a vasutas fokozott erővel és más foglalkozási ágban példátlan kötelelességérzettel teljesíti nehéz munkáját.

E munka kiválóan nemes munka, ámde sulyos is. A vasuti szolgálat minden ága, csekély kivétellel, oly elfoglaltsággal s még a szabad időre is kiterjedő gondokkal jár, hogy a vasutasnak alig marad ideje szolgálatán kívül egyébvel is törődni. E lekötöttség oly erős, hogy a vasutast, különösen a kisebb kategóriákat alkotó s így a vasutasság zömét kitevő kartársakat minden magasabb célra való törekvéstől elzárja. Elzárja, annak ellenére, hogy ez a törekvés e kategóriákban megvan, sőt bátran mondom, sokkal élénkebben van meg mint a magasabb kategóriákban. Lát-

hatjuk ezt a vasutas-mozgalmak történetéből, láthatjuk a vasutas-szervezetek életéből s láthatjuk mindennapi tapasztalásunkból. S mi az eredmény? Valahányszor ok és alkalom volt nemes felbuzdulásra, ezek a kategóriák mindig kitettek magukért. Összefogtak, hűsége sen meghallgatták, hogy a mi a teendő s elindultak a kitűzött cél felé. Mikor azonban már az utnak nekivágtak, rendesen azon vették magukat észre, hogy azok, a kik őket cselekvésre hívták fel, vagy egyáltalán nem tudnak a cselekvésben példát mutatni, vagy nem értve meg a vezérletük alá sereglett kartársak lelkületét, nem tudják bennük a cél iránti buzgóságot állandóvá tenni. Így tüntek fel és le vezérek s így tüntek fel és le velük együtt a vasutasideálok is s ma ott vagyunk, hogy azok a nagy célok, a melyek minden vasutasra életkérdést jelentenek s a melyek valamikor tűzoszlopként ragyogtak a vasutasok népe előtt, ma mocsárba sülyedtek s annyi fényük sincs, mint a lápon bolygó lidérczlángnak.

Végtelen közöny és bénultság szállta meg a vasutasok seregét s bár csapásoktól félni nincs okunk, vérzik a szivünk arra a gondolatra, hogy mily mérhetetlen veszteség minden nap, minden óra, a melyet nem fordítunk jóléti és művelődési intézmények teremtésére, s ezzel erőnk növelésére s létünk biztosítására.

Itt a tavasz. A történet tanítja a nemzetek életéből, de a vasutasok is tudhatják a saját történetükből, hogy a nagy események, a nagy mozgalmak szülője a tavasz.

Rajta tehát! mindenki, a ki szivén viseli úgy a maga, mint a kartársak érdekeit, törekedjék oda, hogy az a vágy, a mely a vasutasokat eltölti a jóléti és művelődési intézmények iránt, végre testet öltve eredményes tevékenységnek legyen szülője.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Egyesületi tagjaink a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva, mint a kezei közt levő és a társaság által kiadott kötvényben részletezve van. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben annak módozatai szerint biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál ezen társasággal kötött szerződés értelmében és a társaság általános biztosítási feltételeinek keretében baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a/ baleset folytán bekövetkező halál esetén 1000 illetve 2000 korona erejéig,

b/ baleset folytán beállott teljes vagy részleges állandó munkaképtelenség esetére a tag 1000, illetve 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt a szerkesztőségnek okvetlen bejelentendő.

3. A tag belépésétől kezdve úgy peres, mint perenküüli ügyekben az egyesület ügyésze által a készkiadások megtérítése ellenében képviseltek.

4. Az egyesület közlönye minden tagnak belépésétől kezdve díjtalanul megküldetik.

5. A tagok kellő biztosíték mellett a „Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet“től kölcsönt vehetnek igénybe.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 3. sz. kimutatott segélyösszeg K 163,350.—

Ujabb segélyek:

2734. Odry Imre Szabadka, a tag halála után	1000 K.
3499. Ulicska Pál Budapest, a tag neje halála után	150 K.

Balesetsegélyek:

Lapunk 3. sz. kimutatott segélyösszeg K 40,727.93

Tagjainkhoz. Felkérjük tagjainkat, hogy a biztosítási díjakat legkésőbb minden hó 10-ig annál is inkább fizessék be, mert a fizetések elmulasztásából eredő hátrányokért a vezetőség semmiféle felelősséget nem vállal. Az alapszabályok értelmében ugyanis mindazon tagok, akik 30 napig befizetéseket elmulasztják (alapsz. 12. §), a tagok sorából

törlendők és ez által minden igényüket a biztosítási összegre elvesztik.

Erre való hivatkozással tehát ismételten figyelmeztetjük tagjainkat, hogy a fizetéseiket saját érdekükben a legpontosabban teljesítsék.

Az igazgatóság.

Hogyan óvakodjunk a tüdővészttől?

Irta: Okolicsányi-Kulhy Dezső dr.*)

(Folytatás.)

A legsúlyosabb esetekben emellett hideg rázza a beteget, napjában egyszer, sőt többször is »fázik«, akár a hideglelés rohamja kezdetén; nem ritkán csillapíthatatlan hasmenések mutatkoznak. Ez utóbbi a bél sorvadását jelzi, a mi a tüdővészthez (rendesen olyan betegnél, a ki a köpést lenyeli) hozzájárult, hogy a testet még hamarabb kimerítse, elpusztítsa.

Mikor a gége is megbetegszik (gégesorvadás), ezt eleinte közönséges rekedtség árulja el, utóbb egész hangtalan, suttogó lesz a beszéd s a táplálkozás is bajos, mert a nyelésnél nagyon fájdalmas a gégefő.

Honnan kapja az ember a tüdővést?

Más tüdővésztes embertől vagy gyümölkörban szenvedő állattól.

Az a parányi élősd gomba, a gümöpcalczika, a miről a bevezetésben szólottunk, benne van a beteg tüdőben, bélben, gégeben; ott fészkel a beteg részekben, hisz körülötte, a hol megtelepedhetett és elszaporodhatott a testben, ott fejlődött a betegség.

Mikor a sorvadásos ember kiköp, a köpése a tüdő beteg részéről jön (azért olyan sárgás-zöld a színe) s a köros váladékkal együtt legtöbbször, a kifejlődött bajnál pedig mindig, kijönnek a köpettel a gümöpcalczikák is, a tüdővész csirái, seregestől.

Ha ezeket egészséges ember beleheli, öntudatlanul szájába juttatja, lenyeli vagy egy sebjére keni s az emberben hajlandóság van a betegségre, megkapja a gümökcört, legtöbbször a tüdősorvadást, ő is.

Hasonlóképpen könnyen sorvadásba eshetik, a ki gümökoros állatnak tejét, husát kellő felfőzés vagy sütés nélkül elfogyasztja. Főképpen a gyermekeket, a kik bőven táplálkoznak tejjel, fenyegeti erről az oldalról a baj, annál inkább, mert a tejbe tisztátalan kezelés mellett még kívülről is juthatnak gümöbacillusok.

A hajlandóság (»hajlam«) persze kell a megbetegedéshez.

De ezt nagyon sok minden megadhatja.

Vannak gyöngébb testü emberek, rendesen beteges szülők ivadékai, a kik már születésüknél fogva hajlandók a gümökorra, másoknál ez a hajlandóság később fejlődik ki, szerzett.

Megszerzi, létrehozza az ember hajlandóságát a tüdővészre a rossz táplálkozás, rossz lakás, rossz levegőben élés, tisztátalanság, gyermekeknél a kellő ápolás

*) Mutatvány szerzőnek hasonló czimen megjelent népszerű füzetéből. Kiadta Mai Henrik, Budapest (Museum-körút), 1908. Ára 60 fillér, orvosoknak, tanítóknak, lelkészeknek, társasköröknek és kaszinóknak terjesztés céljára 30 fillér.

hiánya, azzal, hogy a test legyöngül, vérszegény lesz, tunya emésztésüvé, erőtlenné válik.

Máskor előhozza a hajlandóságot a bajra valamely *egyéb betegség*: tüdőgyulladás, influenza, tifusz, gyermekeknél a vörös himlő, szamárköhögés, bélhurut és így tovább.

Az embernek egyik nagyobb gyakori hajlamosítója a tüdővészre a *szeszivás*. Mértéktelen borital, a pálinka meg éppen. Ezek a test egészségét aláássák s a boros ember vagy a pálinkázó utóbb elveszti a rendes ember óvatosságát, gondosságát is, egyebekben is mértéktelenül él, nem ügyel magára, éjjelez; pénzét se fordítja kellőképpen neki hasznos dolgokra: jó ételre, jó lakásra, tiszta ruházatra.

Szóval a testét egyfelől megmérgezi a tulsok szeszszel, másfelől elhanyagolja, egyformán kezére dolgozik tehát mindkettővel a tüdővésznek, a mely aztán áldozatul ejti az olyan embert is, a ki anélkül e veszedelmes bajt soha meg nem kapta volna.

Hogyan óvjuk magunkat a tüdővéstől?

Egészséges életmóddal és azon alkalmak lehető elkerülésével, melyek a tüdővész csiráját tömegesebben belénk juttathatnák, vagy mint azt orvosi szóval mondják: a *fertőzéstől*, azaz *ragályozástól* (infekció) való óvakodással.

Az egészséges étellel elejét vesszük a test hajlandóságának a tüdővészre, a ragályozás elkerülésével pedig egyenest óvjuk magunkat és szeretteinket a betegségtől.

Ugy az egészséges életmódnak, mint a ragályozás elkerülésének sok csinja-binja van és nemcsak az emberen magán fordul meg, hanem, főleg a ragályozástól való menekvésnek, az ember környezetétől is függ a sikerülése.

1. A hajlandóság leküzdése.

Egészséges életmódot folytat, azaz a tüdővészre hajlandóságot magának és családjának nem teremt az az ember, a ki szereti és keresi a *friss levegőt, napfényt, tisztaságot*; a ki gyűlöli és kerüli a port, füstöt, a zárt, romlott levegőt, a szellőzetlen szobát, a gyér világosságu lakó- és munkahelyiséget; a ki nem türi a szennyet testén, ruháján, maga körül; a ki gondot visel az okos *táplálkozásra*, a test *erősítésére, edzésére, mértékletes* minden élvezetében, mulatóságában és ezeket a helyes elveket környezetébe, családjába, munkatársaiba is beoltja, velük is lehetőleg megtartatja, a gyermeknevelésben pedig mindezek fölött érvényre juttatja. (Folyt. köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Vasutasok könyve. Dr. Filesz Lajos, kolozsvári máv. fogalmazó, mintegy 3 évvel ezelőtt kiadott fenti című munkájának megjelent a második teljesen átdolgozott és bővített kiadása. Ez újabb kiadást azon fontos körülmény tette szükségessé, hogy az első kiadás megjelenése óta eltelt három év alatt a mű egész anyagában oly tömeges és fontos változtatások történtek, hogy az első kiadás a legnagyobb részben elvesztette ér-

vényességét és a használatra majdnem alkalmatlanná vált.

A szerző törekedett tehát, hogy az új vasutas törvények és azok kapcsán kibocsátott összes ministeri, igazgatósági és más szabályzatok, alapszabályok és rendeletek feldolgozásával a második kiadás megfeleljen a tényleges viszonyoknak és a mai szükségleteknek. E törekvését csakugyan sikerült is megoldania, úgy az anyag megválasztásával mint célszerű beosztásával. A könyvben célszerű rendszer mellett és a részletes tárgymutató segítségével minden vasutas megtalálhatja úgy a saját személyét, mint családját illető hivatalos és magánjellegű személyügyi tudnivalókra vonatkozó felvilágosítást, az idevonatkozó jogokat, előnyöket és ezek elnyerése módját. E célú hathatósan szolgálják a csatolt kérvény-minták.

A szolgálati főnökök pedig azonnal felvilágosítást nyerhetnek, hogy mely személyi ügy minő elintézését igényel alaki vagy érdemi szempontból.

A könyv úgy használhatósága mint tetszetős kiállítása és olcsó ára révén számot tarthat az elterjedésre. *Megrendelhető Dr. Filesz Lajos máv. fogalmazónál (Kolozsvár, Ferencz József-ut 1. sz.) Ára kötve bérmentes küldéssel 3 kor. — utánvéttel 3 K 70 fill.*

Uj étkezőkocsik. A Nemzetközi Hálókocsi Társaság a győri vaggongyárban két étkezőkocsit készített, amelyeket minap indítottak el próba-utrá. A próba-uton Ofner helyettes üzletvezető és egy több tagu bizottság vett részt. A Hálókocsi Társaság részéről Galla felügyelő, a vaggongyár részéről Sermer igazgató álltak a bizottság rendelkezésére. Noha a kiküldött bizottság már jóval az indulás előtt megkezdte a kocsik megismerését, abban annyiféle új és célszerű berendezést láttak, hogy azoknak végigvizsgálása és kikapasztásával a próba-ut befejeztéig is alig birtak elkészülni. Így a sokkal nagyobb méretű ablakokat nem mint a régi kocsiknál, csak egy kis felsőrészben lehet kinyitni, hanem azok teljesen letolhatók. Minden teremben egy oldalon egy szellemesen konstruált, tükör-üvegből készült oldal-ablak-szellőztető van, noha szellőztetésről még két másféle berendezés által is gondoskodtak. A fűtés is külön szabályozható gőz- és vízberendezés által. Igen jó benyomást tesz a kocsi belseje, mely tisztán mahagoni fából és feltűnő gondossággal készült. A fejbetétek művészi intarziákkal bíró nemes fából vannak gyártva. A mennyezet pompás vászonfestménnyel, a padló pedig rugalmas vastag szőnyeggel van borítva. A berendezés hatása csak fokozódik a fényes és legujabb rendszerű világítás mellett, mely úgy van elosztva, hogy minden árnyék nélkül az egész kocsit megvilágítja. A konyha és tálaló-helyiség sokkal nagyobb, mint a régi kocsiknál és a tér kényelmes és célszerű kihasználása által lehetővé van téve, hogy azokban olyan lakomák készíthetők és tálalhatók,

mint amelyeket még igen sok városi vendéglőben sem lehet kapni. Menetközben meggyőződött a bizottság a kocsik rendkívül nyugodt és zajtalan járásáról, úgy hogy azokban az utazás még a legérzékenyebb utasok részére is kellemes. A bizottság a próbaut eredménye folytán a kocsik forgalomba helyezését kimondotta úgy, hogy azokat már a legközelebbi napokban Budapest—Marchegg—Wien vonalon szolgálatba állítsák.

Vasutépítés 1907-ben. Az 1907. év egyike volt a legerősebbeknek az utóbbi tíz év alatt. Egyáltalán Kossuth Ferencz közel két évi kereskedelmi minisztersége alatt a vasutépítés megkészszerződött az előbbi évekével szemben. Így 1907-ben megnyitottak 251.5 kilométer hosszú m. kir. államvasuti és helyi érdekű vasutvonalat. Ebből a m. kir. Államvasutak új vonala, a mellék vágányokat nem számítva, amelyek egyedül meghaladnak 250 kilométert, 47 kilométert, a többi 204.5 km. pedig nyolcz helyi érdekű vasut. Építés alatt állott 1907-ben összesen 1332.8 km. hosszú vasuti vonal és pedig 432.3 km. államvasuti és 900.5 km. hosszú helyi érdekű vasuti vonal, amely utóbbiakból 12 helyi érdekű vasutra 622.6 km. hosszban adatott ki engedély okirat. Tárgyalás, — illetve tervezés alatt állott összesen 433.2 km. állami vasutvonal. A minisztériumban összesen 21 h. é. vasut engedélyezési tárgyalása tartatott meg, amely helyi érdekű vasutak hossza együttvéve, 607.5 km. ezenkívül az engedélyezés előkészítése céljából tárgyalás alatt állottak oly helyi érdekű vasutak is, összesen 235.5 km. hosszban, melyeknek engedélyezési tárgyalása az előző évben tartatott meg. Közigazgatási bejárás tárgyát képezte összesen 29 helyi érdekű vasut, 887.2 km. hosszban, az előző években közigazgatásilag bejárt vonalak közül pedig tárgyalás alatt állott összesen 7 helyi érdekű vasut 287.5 km. hosszban, végre 9 helyi érdekű vasut közigazgatási bejárás alatt előkészítés alatt, összesen 410.1 km. hosszban. Előmunkálati engedély 130 helyi érdekű vasutvonalra adatott, mintegy 5800 km. hosszban, míg a meghosszabbított előmunkálati engedélyek száma 115 volt. 4600 km.-nyi vonalat jelentve terjedelemben. Tehát 1907. évben kerekén 4445 km. hosszát képviselő vasuthálózat állott tárgyalás alatt.

A felsőbb légrétegek kutatása Teisserenc de Bort francia aeorologus kezdeményezésére ez évben a lapp földön, a svédországi Kiruna bányavárosban is — amely már az északi sarkkörön túl fekszik — megkezdődtek a felsőbb légrétegek rendszeres megfigyelései. Az első felszállás ez év márczius havában történt, amidőn számos ballonszondes-ot engedtek fel. Megnehezíti a kutatást a lappföld gyér lakott volta és így a szabad légutrá műszereket nem egykönnyen lehet majd feltalálni. A ballonok nagyobb részével azonban csak az áramlásokat óhajtja Teisserenc megismerni. A sarki felszállásokkal egyidejűleg Teisserenc de Bort Szaharában is fog felszállásokat végeztetni.

Magyar találmányok. A szabadalmi hivatal most tette közzé az elmúlt évre vonatkozó statisztikáját, amelynek számai azt mutatják, hogy a magyar tudás egyre jobban érvényesül ezen a téren is. A statisztika szerint az elmúlt évben összesen 4013 találmányt jelentettek be, vagyis 568-cal többet, mint az előző évben. Benyújtottak továbbá 231 főszoalást, 45 tiltakozást, 18 peres keresetet, 10

szabadalom megállapítási keresetet, 45 fölfolyamodást és 2 fölebbezést. A szabadalmi hivatal a múlt évben összesen 3198 szabadalmat engedelmzett az előző évi 2706-tal szemben és 987 szabadalmat magyar, 923-at német, 405-öt osztrák, 191-et angol, 161-et amerikai, 148-at olasz és a többi más állambeli föltalálónak adtak meg. Az előző évben a számarányok a következők voltak: 804 szabadalom származott német, 739 magyar, 390 osztrák, 195 amerikai, 170 angol, 173 francia és 235 más külföldi föltalálótól. Érdekes még, hogy a szabadalmi hivatal a kincstárnak a múlt évben 498.736 korona tiszta hasznot hozott, 77.212 koronával többet, mint a megelőző esztendőök folyamán.

Vilmos császár karácsonyi ajándékai. A karácsonyi ünnepek alkalmából a német lapok felsorolják azokat az ajándékokat, melyekkel a kühaltalmak uralkodói kedveskednek Vilmos császárnak. Így Ferencz József király hatalmasan kifejlett pontyot, Miklós czár egy hordó a kereskedelemben elő sem forduló, elsőrangú kecsgekaviárt, Viktor Emánuel olasz király sziciliai mandarin narancsot, a potsdami gárda-ezred pedig óriás mézeskalácsot, kolbászféléket és pacsirtákat küld karácsonyi ajándék gyanánt a németek uralkodójának.

A perzsa képviselőház. A teheráni képviselőház palotájának óriási termében a földre terített szőnyegen, keresztbevetett lábakkal ülnek a képviselők. Az ülésterem egyetlen butora — az elnök csengettyűje, meg egy alacsony szekrényformájú szavazó-urna. A szekrényke mögött a földön ül az elnök, mellette két oldal a miniszterek. A képviselőknek nincs meghatározott helyük, mindenki leül a földre ott, ahol éppen hely akad. A terem egyik oldalát léczkerítéssel elválasztották, a kerítés mögött a földön ül a hallgató közönség. Az elnök csönget, megnyitja az ülést s felolvassa a napirendet. Aki hozzá akar szólni, csendesen, nyugodtan megszólal, ha befejezte beszédét, egy másik veszi át a szót, észrevétlenül, elnöki beavatkozás nélkül. Senki sem áll föl a képviselő a helyén marad s a földön ülve beszél. Mikor elhallgatnak, az elnök szó nélkül csönget, a képviselő egy papírlapra fölírja véleményét, bedobja az urnába és kimegy. Végül összeszámlálják a szavazatokat s az elnök kihirdeti az eredményt. Ily módon tanácskozik a perzsa képviselőház elnöki beavatkozás, rendreutasítás, közbeszólás s egyéb lárma nélkül, igazi napkeleti méltósággal.

Mesterséges emberek. Bécsben most mesterséges emberek, úgynevezett műemberek gyűjteménye látható. A legjelentékenyebbek, amit e téren a technika és kinematika valaha teremtett, Jaquet-Droz automatái, amelyeket 1750-ben a svájci La Chaux de Fondsban készítettek. Pierre Jaquet-Droz, a műemberek apja, eleinte teológusnak készült, de nagy kedvet kapott az órákészítésre, melynek azonban csak a bonyolultabb problémái foglalkoztatták. A XVIII. század közepén az a gondolata támadt, hogy mesterséges embert fog készíteni, amely tollbamondás után írni fog. Egy évtized múlva fiával előállította a »rajzoló« és később a »zongorázó« műembert. Ezeknél a műremekeknél nem szabad az automataipar közönségesebb termékeire gondolni. Az »író műember« negyven szavas mondatokat is ír, s a rajzoló-ember őt rajzot tudott készíteni.

Milyen magasra repülnek a madarak. Érdekes megfigyeléseket közöl nemrég megjelent köny-

vében Pöschel német professzor, a madarak által röpdülésük közben elért magasságokról. A szerző egy léghajón megtett útjában megfigyelte, hogy még 2200 méter magasságban is egy hatalmas madár röpködte körül a léghajó kosarát. Humboldt Sándor véleménye szerint a kondor keselyű 7100 méternyire is fölrepül, míg Gaetke megfigyeléseiből azt a következtetést vonta, le hogy egyes vándormadarak 3000—5000 méter magasra is feljutnak, sőt egyes fajok 10—12.000 métert is elérnek. Ez azonban teljesen kizárt dolog. 10.000 méternyi magasban ugyanis — 54 C. fok hideg uralkodik, és ez, valamint a légnyomás minimalisan csekély volta lehetlenné teszi a madaraknak ilyen magasban való tartózkodását. A léghajósok, köztük Lucanus megerősítik, hogy a madarak, ha csak valamely körülmény nem kényszeríti őket, nem igen emelkednek a felhőréteg fölé és leginkább az első ezer méter határán belül tartózkodnak. Csak nagy ritkán figyeltek meg varjakat 1400 méter, egy pacsirtát 1900 s egy hatalmas sast 3000 méter magasságban.

A növény élete. Ha a növények életműködésének részleteit megfigyeljük, azt látjuk, hogy minden munkafelosztás ellenére a növény egész teste czéltudatosan, változó kombinációval és egységesen működik. Azt tapasztaljuk, hogy a különböző talajrétegeken átható gyökér abban a rétegben ágazik el a legbujábbban, amelyben legtöbb a táplálóanyag; a kapaszkodó növény indájának vagy kacsának, ott, azon a részen van legtöbb mechanikai sejtje, ahol a támasztékra csavarodik; a szomszédaik által beárnyékolat fák törzsük szöveteit legelső sorban a csucson gyarapítják, hogy koronájukat lehetőleg hamar érje a nap fénye. Erről a jelenségről azt is feltehetnők, hogy ez a nap fényének s melegének közvetlen hatása, de meglepetéssel látjuk, hogy a fatörzs körül annak tövén is keletkezik ugyanekkor egy rétegnövekedés. Ide a nap nem süt, de ezt a hajlításra leginkább igénybe vett alsó résznek szilárdítása követeli meg. Ha a növény csucs elpusztul, az egyik oldalán azt vesszük észre, hogy felfelé csavarodik s átveszi a csucs szerepét; ha a magfejlődés ideje közeledik, akkor a tápanyagok a növény összes részeiből a fejlődő embrió felé vándorolnak stb. Ez és számos más folyamat, amely ugyan mind az anatómiai berendezések czélszerű működésével kapcsolatos, az egyes részek nagyszerű funkcióképességén kívül arra mutat, hogy a növény életműködéseiben czéltudatoság, önindította cselekvő tehetség és egység uralkodik.

Az amerikai asszony. Egy francia író hosszabb időt töltött Amerikában és most hazatérve, élményeiről és tapasztalatairól több cikket írt, melyek egyikében az amerikai nőkről a következő aforizmákban emlékszik meg:

Valódi háziasság Amerikában nincs. Az asszonyok is a házon kívül étkeznek és uzsonnára vagy ebédre a vendéglőbe, vagy szállodába hívják meg barátnőiket.

Amerika a flirt hazája. Kezdődik a nőnél tizenhatéves korában, tart egészen a férhezmenetelig, sőt aztán újból megkezdődik, de — nem a férjjel.

Az amerikai asszony nem törődik férje üzletével. Hiszen a férj sem törődik a konyhával? Az amerikai férj azonban azt szokta mondani, hogy igaz, miszerint a nő nem ártja be magát az üzletbe, de ha a cselédjével összekocczanása van, a férjnek kell a dolgot rendbe hozni.

Sohasem tudhatja az asszony, hogy este otthon vacsorázhat-e, mert szakácsnője minden órában felmondhat és eltávozhat. Amerikában, ahol annyira tisztelik a nőket, évente 18—20.000 válás történik meg.

Az amerikai asszony többször jár a cukrászdába, mint a divatáru üzletekbe.

Az eszkimók falánksága. Azon a kietlen földrészen, ahol az eszkimók élnek, Rasmussen Kund norvég északsarkutazó egy évnél hosszabb ideig időzött. Leírásában kü képet nyújt az eszkimók szellemi elmaradottságáról. Az eszkimónak nincsenek gondolatai, egyetlen vágyuk: jóllakni. Mikor egyik intelligensebb eszkimótól, aki Pearsont kísérte a jégmezőn, azt kérdezte, hogy mit gondolt, hová vezet az ut, mi volt a Pearson szándéka, egyszerűen azt felelte: »Nem gondoltam semmit, gondolkodni Pearson feladata volt, nem az enyém.« Hihetetlen falánkságukat jellemzi a következő eset: Egy alkalommal étkezésnél ült egy csomó eszkimó és az odatelepedő Rasmussent megkínálták egyik ő is. A tudós azonban előzőleg már ebédelt és nem volt több étvágya, megköszönte azzal, hogy nem eszik, jóllakott. Egyik eszkimó erre nevetni kezdett: »Ugy beszélsz, mint egy kutya — mondotta. — A kutyát lehet csak megtömni, míg jól nem lakik, hanem emberek, — az emberek mindig tudnak enni.«

A szinpad titkaiból. Furcsa fölfedezésre jutott nemrégiben néhány londoni színházigazgató. Az idén sok hajuk volt a statisztákkal, akik közül többen botrányosan ügyetlenül végezték dolgukat. Minthogy pedig az ily ügyetlenségek sűrűn kezdtek előfordulni, egyik színházigazgató megfigyelte ezeket a statisztákat. Így jött rá arra, hogy ezek a szegény emberek heti öt shillingért dolgoznak, éppen nincsenek erre a sovány keresetre rászorulva. Foglalkozásuk ugyanis különféle. Volt köztük két peer, négy báró, öt dugszdag magánzó, akik, hogy miért léptek erre a hálátlan pályára, annak okát a leleményes igazgató könnyen földerítette a primadonnákban. Ugyanis az előkelő statiszták mind bolondulásig szerelmesek voltak egy-egy színésznőbe és, hogy legalább esténként közelükben lehessenek, végezték ezt a hálátlan szerepet. Legtöbbje persze imádottja tudtával és beleegyezésével, de volt köztük titkos rajongó is, aki egész csendben élt annak a gyönyörűségnek, hogy szíve hálványával néhány percen át a szinpadon időzhessen.

Uj fajta szerzői jog. Párisban előkelő női szabók keservesen panaszkodnak, hogy divat titkait ügyes »idea-tolvajok« elcsenik és értékesítik. Minden nagyobb szabó »műterem«-nek vannak ötletes emberei, akik új divat kieszelésével foglalkoznak. Egy ily műterembe gyakran előkelőnek látszó nők jönnek be igénytelen külsejű »társalkodónő«-jükkal, vagy »szobaleányuk«-kal. Ezek azonban sem társalkodónők, sem nem szobaleányok, hanem igen ügyes szabónők, vagy azok alkalmazottjai, akik, míg az »urnő« különféle megrendeléseket tesz nem létező czímekre, addig villámgyorsan figyelnek meg mindent és a látottakat jól emlékeztükbe vésik. Nagyobb üzlettulajdonosok most azzal a gondolattal foglalkoznak, hogy a parlamenthez kérvényt intézzenek »szerzői joguk« védelme érdekében.

A szeszital és az írók. Egy angol hetilap köríveket küldött ki mintegy százötven előkelő angol, német és francia íróhoz azzal a kérdéssel, vajjon munkájuk közben élnek-e szeszitalal. És, hogy

minő hatást gyakorol rájuk, illetve munkájukra a szeszisitalok élvezete. A kérdezetteknek majdnem mindegyike felelt. Kilenczvenketten kijelentették, hogy munka közben sohasem isznak, huszonnyolczan beismerték, hogy élnek ugyan szeszisitalokkal munka közben is, de maguk is úgy látják, hogy az ivás közben végzett munkájuk gyatrább, illogikusabb, szintelenebb azoknál, mint amelyeket teljesen józanul alkotnak. Csak igen kis perczen nyilatkozott úgy, hogy a szeszisitalt munka közben elengedhetetlennek tartják. Érdekes még az, hogy majdnem mindegyikük bevallotta, hogy a munka közben való tartózkodásért kárpótolni szokták magukat — a munka után.

Az északi fény rejtélye. Az északi fény, vagy amint ma általában mondják, a sarki fény még ma is rejtélyszámba megy a természettudósok előtt, jölehet az erre vonatkozó kutatások jelentékeny haladást tüntetnek fel. Mindenesetre remélhető, hogy a természettudomány a helyes uton jár, ha csak alaptalannak nem bizonyul az a feltevés, hogy e fény keletkezésénél nagy szerepük van a kathód-sugaraknak. Annyi bizonyos, hogy a természetnek ez a pompás színjátéka, melynek látásáért mindenki irigyelheti a sarkutazókat, összefüggésben van a földmágnéssal. Birkeland tanár most kísérleteivel bebizonyította, hogy a kathód-sugarak mágneses gömb szomszédságában fényjelenségeket tüntetnek fel, amelyek hasonlóak a sarki fényhez. Störmer pontos számításokat végzett arra nézve, hogy elektromos részecskék érkeznek a naphól a földre s ezek a részek a földgömb mágneses sarka körül rajzanak. Arrhenius tovább haladt ezen a nyomon és arra jutott, hogy a napsugarak továbbá ezeket az elektromos részecskéket, ezek két nap alatt elérték a föld légkörét s itt sarki fényt és mágneses viharokat idéznek elő. Billard francia fizikus most megvizsgálta ezt a theoriát s úgy találta, hogy közel jár az igazsághoz.

Japán orvosai. Érdekes statisztika érkezett Tokióból. Ebből kitűnik, hogy az 1906. évi statisztika szerint Japánban 34.611 orvos folytatott gyakorlatot, akiken kívül még 706 okleveles fogorvos is működött. A statisztika szerint Japán egész területén átlag 1348 egyénre, Tokióban pedig átlag 810 egyénre jut egy orvos. A külföldi orvosok száma rendkívül alacsony, egész Japánban mindössze 33. A kórházak száma 768, ezek közül 630-at magánosok tartanak fenn.

Régi képek értéke. Napjainkban egyre magasabb árat fizetnek régi műalkotásokért. Így mostanában Hals egy házaspárt ábrázoló képeért Pfferre Morgan amerikai milliárdos nyolczszázezer frankot fizetett. Eddigi tulajdonosa, Mniczek grófnő két évtized előtt tizenötezer frankért vette. Három év előtt Párisban a primitifs des arts kiállításon sokan megcsodáltak egy képet, mely Han Fonquet neve alatt állított ki és valószínűleg ő festette. A kép egy embert ábrázol, előtte az asztalon borospohárral. Most a Louvre tulajdonába ment át kétszázézer frankért. Tulajdonosa, egy osztrák műharát, tizenöt év előtt mintegy százhatvan koronáért vette egy nyilvános árverésen.

Nem hizelgő. Abban az időben, mikor a térdnadrágot a pantalon lassan kiszorítani kezdte, élt a hallei egyetemen G. rektor, aki híres volt pedanteriájáról. A jeles tudós sokat adott az öltözetre

és gyűlölte az új divatokat. Egy alkalommal egyik hallgatója pantalonban jelentkezett nála. »Ugy látom, pantalon visel« jegyezte meg epésen a rektor. — »Igen, nagyságos uram.« — »Talán ez most a divat?« — »Igenis, nagyságos uram.« — »De tisztességes ember-khez talán nem ebben szoktak jönni?« — »Nem, nagyságos uram,« válaszolt zavarodottan a diák.

A czár és a családja. A czári család igen egyszerű életet él. A czár maga 6 órakor már felkel és minden reggel, ha csak az idő megengedi, egy órán át sétalovaglást tesz. A czárné is szeret lovagolni és tréfából gyakran a kétéves trónörökös is a ló hátára ültetik. A trónörökös nevelése, de a leánygyermeké is egészen angolos. A sportra, testedzésre különös súlyt fektetnek a czári családban. A gyermekeket rászoktatták arra, hogy ha valami magasabb rangú államhivatalnok, vagy előkelő katona jön a czárhoz, a látogató előtt meghajoljanak és kezét adjanak neki. A társalgási nyelv a czári családban az angol, de a gyermekek azért tudnak jól oroszul is. A czár imádja gyermekeit és gyakran a katonai szemlékre magával viszi a trónörökösöt és az egész szemle alatt a karján tartja.

Krupp kisasszony hozományja. Tudvalevőleg a nem rég ment végbe Essenben Krupp Berta kisasszony, Krupp ágyugyáros leányának esküvője von Bohlen tanácsossal. A lakodalmon a német császár is részt vett. Krupp Berta a házassági szerződésben évenként ötszázézer márkát biztosított férjének saját használatára, míg a gyárakból befolyó jövedelem, évente körülbelül husz millió márká, Krupp Berta tulajdonát képezi.

A fejedelem gyásza. II. Frigyes idejében Brandenburgban egy zeneművész hangversenyt szándékozott adni. A hangverseny előtt néhány nappal az udvarnál haláleset történt és a király tizennégy-napi gyászt rendelt el, amelynek tartama alatt az országban nyilvános mulatságok nem tarthatók. A kétségbeesett zeneművész kérvényt nyújtott be a királyhoz, melyben hivatkozott arra, hogy a már előre hirdetett hangverseny meg nem tarthatása esetén ő és családja a télen a legnagyobb nyomorba juthat. II. Frigyes a kérvényt kedvezően intézte el, sajátkezűleg irván annak a hátlapjára: »Mint hogy N. zeneművész tudtommal nem tartozik a rokonságomhoz, nem kívánom, hogy az én gyászomból kifolyólag éhezzen. Ha jól esik neki, hát hangversenyezzen.«

A legyőzött regényíró. Thomas Moore, hírneves angol író, Lord Byronnak kebelbarátja, nemrég közzétett naplójában a következő humoros dolgot beszél el: Sheridan, a kitűnő parlamenti szónok és politikus, egy nap sétakocsizásra indult, de egy penny sem volt a zsebében, amelylyel a bérelt kocsit, kifizethette volna. Utközben találkozik Richardsonnal a regényíróval s barátságosan meghívta, tartson vele. Richardson örömmel fogadta a meghívást, és beült Sheridan mellé a kocsiba. Nemsokára élénk vitába elegyedtek és a két híres férfi két órán át oly heves politikai vitatkozást folytatott, hogy végre Sheridan fölkiáltott: »Nem, ezt nem tartom ki tovább, én itt hagyom önt, kocsizzon egyedül!« Ezzel megállította a kocsit és kiszállt. Richardson jól nevetett és utána kiáltotta Sheridanak: »Csakhogy végre legyőztem önt. Kifogyott ugy-e az érveiből? Hahaha!« Nemsokára ő is le akar szállani és csak akkor

komolyodott el, mikor a kocsis a három órai utért a magas viteldíjat követelte. Ezt bizony ki kellett fizetnie, és magának bevallania, hogy bizony nem ő, hanem Sheridan volt a győztes.

Az alkohol és a jellem. A délfraanciaországi vinczellérlázadás alkalmából egy francia folyóiratban valaki azt tanulmányozta, hogy az ételnek és italnak milyen befolyása van a jellemre és vérmérsékletre. A latin népek például egészen más alaptermészetűek, mint az angolszászok. Az előbbiek bort isznak, az utóbbiak sört. Az előbbiek élénk, nagy-lelkű, szabályos, nyugtalan, nehezen kormányozható emberek, az utóbbiak nehézkesek, megfontoltak, vas-erélyűek, végtelen türelmesek s vállalkozásaikban hihetetlenül kitartók. Ez azt bizonyítja, hogy az italnak nagy befolyása van az emberi jellemre. A normanok és bretonok nagyon bizalmatlanok idegenekkel szemben valószínűleg a savanyu, fanyar, hideg almabor behatása alatt. Mi más a Provence, a Gascogne s ama boldog völgyek lakossági, hol a bor patakokban foly. Itt az emberek barátságosak, fecsegők, vendégszeretők, s az arcuk derült.

Napkeleti adomák.

— Hadse Sade és Fehim Spaho. —

I.

Egyszer egy szultán fiával vadászni ment. Minthogy a nap forrón sütött, levetették nehéz köpenyegüket és udvari bohócuk vállára tették.

— Látod, kedves bohócuzom, most te egy számárnak a terhét bordod! — szolt a szultán nevetve.

— Nincs igazad, uram és királyom, — válaszolt a bolond — én most nem egy, hanem két számárnak a terhét hordom.

*

Nasr'eddin* ifju fiát meg akarta házasítani.

— Ez nagyon is korán volna, — mondták a szomszédok. — Fiad még félig gyermek. Először hadd nőjön be fejelágya.

— Ha egyszer már benőtt a fejelágya, — válaszolta Nasr'eddin — akkor egyáltalán nem házasodik meg.

*

Egy bassorai rézműves halálos ágyán feküdt és magához hívatta fiatal feleségét:

— Asszony, — mondta — ha elköltözöm innét, menj feleségül öreglegényemhez, mert ez egy derék ember.

— Ó, erre már régen gondoltam, — felelt a nő.

*

Adjase, a híres dalnok, a bor magasztalására egy költeményt irt.

Harun-al-Rasid magához hívatta és így szolt hozzá:

— Te kétségen felül bort ittál, mert különben miként tudtad volna előnyeit oly találóan leírni. Te tudod, hogy Allah a bor élvezetét megtiltotta és nekem így a vallás törvényei szerint meg kell büntetnem téged.

*A napkeleti »Bolond Istók.«

— És honnan tudod te, ó kalifa, hogy én a bor kiválóságait oly találóan jellemeztem? — vágott vissza a dalnok.

Erre azonban a kalifa már nem tudott válaszolni.

*

Egykor egy ember jött Ebu Jussuf imámhoz — akit Isten nyugasztaljon — és egy jogi kérdésben döntést kért tőle. Az imám sokáig gondolkodott és végül kijelentette, hogy nem képes ezt a kérdést megfejteni.

— Hogy mersz te akkor oly nagy fizetést huzni az állampénztárból, ha te járatlan vagy a jogi törvényekben? — kérdezte az idegen.

— Tudd meg, ó idegen, hogy engem az állam azért fizet, amit tudok, mert ha azért kellene neki engem fizetni, amit nem tudok, arra nem volnának elegendők a föld minden kincsei.

*

Manzur, a kalifa, nagyvezirével a földi dolgok mulandóságáról beszélgetett és többek között megjegyezte:

— Mily szép is volna a föld, ha a halál nem léteznék!

— De felség, — vetette közbe a vezir — hisz a halál épen legszebb része a földi életnek. Hogyan nyerte volna el különben felséged magasztos állását?

*

Egy hajót a nyílt tengeren szörnyű vihar ért utól. Házmagasságig tornyosultak a hullámok és úgy dobálták a hajót ide-oda mint egy dióhéjat. Az utasok minden hajaszála égnek meredt. Mikor az orkán leginkább dühöngött, egy albán felkiáltott:

— Allah, ments meg a romlásból! Fogadom, hogy a mosé számára egy gyertyát állítatok fel, amely magasabb lesz, még a legmagasabb minarettnél is.

— Ember, mikép akarsz ily óriási gyertyát felállíttatni? — kérdezte a többi utas.

— Azt bizzátok csak reám! Először meneküljek meg, akkor aztán könnyen rövidíthetem meg egy kissé a gyertyát.

*

Egyik álmatlan éjszakájában Huejjeduddin Kummiya vezir, Bedruddin Ejas nevű rabszolgáját elküldte édességért. A rabszolga egy csomó rész-tálat hozott eléje, telve a legkülönbébb és legizletesebb gyümölcsökkel; s Huejjeduddin elkezdett enni.

— Izlik neked, uram? — kérdezte a rabszolga. A vezir vállat vont:

— A gyümölcsök édesek egy szempillantásig. Mutass nekem oly gyümölcsöket, amelyeknek édesége az ítélet napjáig tart.

— Ilyenek is vannak, ó uram, — kiáltotta a rabszolga és elfutott Meshed Hufába, felköltötte Alevin éhező árváit és bevezette őket parancsolójának szobájába. Örömujongva estek ezek neki a gyümölcsnek.

— Nézz ide, uram! — mondta a rabszolga. — Ezek gyümölcsök, amelyeknek édesége ítélet napjáig tart!

Törökből: *Bándy Gyula.*

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereség-
részesedés.

„Dordrecht“

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873 évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utca 2.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.